

Comparing Mishna Berurah and Aruch Hashulchan

Hallmarks:

Mishna Berurah

(י) near the end of the first line at the top of the page corresponds to (י) in the Mishna Berurah part of the page, at the beginning of the 5th line of the Mishna Berurah.

Mishna Berurah presents both sides of the issue, hewing very closely to words of earlier sources and their own reasons. Even his most far-fetched extension – to eating fruits or other non-“Leishev” foods in the sukkah – is not without validation from earlier sources, as he quotes one in Sha’ar HaTziun #8, and then the opposite opinion in Sha’ar HaTziun #9. He ends up settling on a comfortable middle ground, that regarding eating non-“Leishev” foods one can do as he wishes, but never really takes a clear position on the issue from which that side-issue emerged, namely sleeping. He never presents for discussion the issue of “Leishev” foods, because the Gemara and Rishonim were clear on that so there is no wiggle room.

Aruch Hashulchan

Hallmarks of AHS – 1) Discusses customs divergent from Gemara/mainstream in critical way before pivoting to justify and even praise them. 2) Seems to side with one opinion before pivoting to the other side (and possibly even back again). 3) Paragraph breaks mean little.

Pathway:

Halacha 2: Lenient on sleep, like Mordechai – looks like Bal Tosif (adding to a *mitzvah*).

Halacha 3: Cites divergent customs regarding eating as being wrong and against Gemara.

Halacha 4: Begins to try to justify divergent customs on basis of *lulav*, which is not used on Shemini Atzeret because obviously for weekday and not Yom Tov use – would be no clear differentiation if used. Same with eating – must contain clear differentiation from *mitzvah* purpose to be allowed.

Halacha 5: Clear differentiation on eating was only possible to achieve in warmer climates when people might have eaten outside for their own enjoyment on Shemini Atzeret, but in our colder climates it is clearly for a *mitzvah* so there is no differentiation, so the divergent customs have validity after all.

Gemara: Eating a meal (“Leishev”) – eat without beracha

Tosafot: Extension to *lulav* (strict – obviously for *mitzvah*, *muktzeh*)

Mordechai: Extension to sleeping (strict – no “Leishev” available to differentiate)

MB: Extension to sleeping (lenient – disagrees with Mordechai)

– Extension from sleeping to fruit or other non-Leishev foods (lenient, then strict – quotes competing sources in Sha’ar HaTziun)

AHS: Extension to eating full meal in bad weather (lenient – based on Tosafot)

הלכות לולב סימן תרסח

תקב

(ו) מפני שהוא ספק שביעי, (ד) (ז) ואין מברכין על ישיבתה, ומקדשין באר היטב

שערי תשובה

שאין ראיה מהש"ס, אף מהרי"ל כ"כ, וד"מ כתב שכן נוהגין. וקא"ר כתב דהאגדה חולק וכן דעת הב"י, ע"ש. ועין בר"י דשלוחי א"י שהם בחור"ל, בכדי שלא לזלזל ביו"ט שני צריכין לישוב עם בעה"ב ויאמרו בנים לבין עצמם שאין עושים משום מצוה, וי"שן בבית שיעשה לו איזה אמחלא (ר"ל אם הוא באתרא דנהוג לישן גם בליל שמיני) וכן יטעם קצת חוץ לסכה והכל בצנעא, ע"ש: (ד) ואין מברכין. עבה"ט. ועין לעיל סימן רמ דליל ש"ע אסור ההמונים לאכל רק חצי סעודה בסכה כדי שיתפללו על הגשם בלב שלם וכו', ע"ש, אינה ראיה, וגם הוא בעצמו כתב דאם הוא שבת צריך לאכל סעודה שלישית בסכה, וכ"כ

לצאת אחר הסעודה שחרית, מהרי"ל וילבוש. ויש שאין יושבין בה בלילה וביום יושבים בה, ואינו מנהג, טור. וכתב המ"א: ובמדינתנו יש קצת אנשים שנוהגים כך למי שראו כך מאבותיהם, ע"ש. ומשמע בכל הפוסקים דצריך לאכל כל אכילות של אותו היום בסכה ואפלו אתרמי לה סעודה בין השמשות צריך לאכל בה, דהא מה"ט אסרין נוי סכה בט', ומה שכתב בהגמ"נ לישב קצת מה שנוהגין ההמונים לאכל רק חצי סעודה בסכה כדי שיתפללו על הגשם בלב שלם וכו', ע"ש, אינה ראיה, וגם הוא בעצמו כתב דאם הוא שבת צריך לאכל סעודה שלישית בסכה, וכ"כ

משנה ברורה

בסכה: (ו) מפני שהוא ספק שביעי. ומטעם זה (ד) הרבה אחרונים מצדידין דצריך גם-כן לישן בסכה, וכן הוא גם-כן דעת הגר"א. (ה) ויש מאחרונים שסוברין שאין כדאי לישן בסכה בשמיני-עצרת, לא ביום ולא בלילה, דעושה אותו כחל, (ו) דבשלמא גבי אכילה לא מנכר, שכן דרך בני-אדם לפעמים לישוב בצל סכה אפלו שלא לשם מצוה, (ז) מה שאין כן בשנה. ומנהג העולם להקל בשנה. ודע, דלדעת

הפוסקים שסוברין דאין ישנים בסכה בשמיני-עצרת, (ח) יש אומרים דהוא הדין דאין אוקלין אז פרות והוא הדין פת פחות מכביצה בסכה. כללו של דבר, כל דבר שאין צריכין לברך עליו ברפת לישב בסכה בשאר ימי סכה, אין אוקלין בסכה בשמיני-עצרת, (ט) ויש מקלין בזה. וכן מסתברא, דבאכילת פרות וכהאי גוונא דברים שאין חייבים מצד הדין (י) יכול לעשות בשמיני-עצרת כמה שירצה, בבית או בסכה: (ז) ואין

שער הציון

(ד) אף דהפוסקים הביא בשם ראב"ה שאין לישן אף בשמיני בסכה שלא יהא נראה כמזכיר [אבל מוסיף משה לא הוי לכלי עלמא. דהא אמרין בראש-השנה כ"ח דשלא יזכיר שם שם] מצד ידעו

ערוך

הלכות לולב סימן תרס"ז תרס"ח

השלח

עה 149

מיוחדת ומירחא בפ"ע ויבזה מתוך מה שקשה להמציא נספ"ג מדברי מהרי"ל ע"ש ומ"ש דהמהרי"ל אומר לחפש הס"ת משנה ליו"ע משום הכנה ע"ש ג"ל דאם אומר שם איזה פסוקים בתורה הוי כלימוד לשעתו ולא מקרי הכנה :

מהסוכה ביום משום דא"א בלילה אבל להעמירן ולהעריבן אסור עד הלילה וזהו כשההורדה הוי דבר בפ"ע וההערכה דבר בפ"ע אבל אם בעת ההורדה מעמידן על מקומן דית' לן בה דאין בזה עשייה

ומנחה
יטורח
אחר
דאינו
לית

וכל
חות
נסס
סור
יח
את
ור
ה'
:

תרס"ח [תפלת שמ"ע וישיבת סוכה בח"ל בשמ"ע וכו' ז' סעיפים]:

ג' ומטעם זה נהגו לצאת מיד מהסוכה אחר סעודת שחרית נסס ויש שבדילה אין יושבין וביום יושבין נסס ואין זה מנהג נטור ויש שעושין קידוש וטעמין בסוכה והולכין לבית לאכול והנה על כל אלה הדברים כבר צווחו כמה גדולים דאין לעשות כן דכיון דבגמ' נפסקה ההלכה שיושבין בשמ"ע בסוכה א"כ צריכין לישב כל הלילה וכל היום וגם צריכין לישן בסוכה ובלי שום הבדל מכל החג :

ד' האמנם לענ"ד יש טעם כעיקר במנהגן של ישראל וכל הדברים אמת רק שצריך ביאור דהנה אמת שבגמ' נפסקה ההלכה דמיתב יתבינן אבל רבותינו בעלי התוס' כתבו שם וז"ל מיתב יתבינן בליל לא רצו דתקן שיטלו הלולב מפני הספק דפי שהוא יו"ט ומיקצה למטות ולמנכרא למיתותיה שנוהג בו מנהג חול אבל סוכה פעמים שסוכתו עריבה עליו אוכל בה אפילו ביו"ט עכ"ל וכ"כ הטור וז"ל ולא שייך בישיבתו בה דומר היאך נעשנו חול שכך דרך לפעמים לישב בצ"ל סוכה אפילו שלא לשם מצות סוכה עכ"ל הרי מפורש דעיקר ההיתר הוא מפני שאינו ניכר שיושב בה לשם מצוה אבל אם היה ניכר שעושה רק לשם מצוה לא היה נכון לישב בה :

ה' ולפ"ז א"ש הכל דוודאי במדינות החמים כמו בבבל ובמדינות המערביות והדרומיות ובסוכות האויר ממוג וטוב וודאי דחייבים לאכול ולישן בשמ"ע כמו בכל החג אבל במדינות הצפוניות כשלנו דע"פ הרוב הזמן הוא קר אך אם אנו נפטור עצמינו בכל חג הסוכות מטעם קרירות בטלה מאתנו מצות סוכה ובע"כ אנו צריכים לישב ולישן בכל חג הסוכות ובאמת משינה רובם פוטרם עצמם מטעם זה כמ"ש בס' תרל"ט מיהו בשמ"ע שצווי הכמ"ט עלינו לישב בה ובאופן שלא יהא ניכר שהוא לשם מצוה וזהו דבר שא"א כמעט במדינות שלנו ולכן חלילה לנו לבטל הקנת חכמינו אבל מ"מ בהכרח לעשות איזה היכר שהוא שלא לשם מצוה והיינו דמי

א' יול שמיני מתפללין ג' ראשונות וג' אחרונות וקדושת היום באמצע וכתבו הטור והש"ע לומר ותתן לנו וכו' את יום השמיני חג העצרת הזה ורבינו הרמ"א כתב דאנו נוהגים שאין אומרים חג בשמיני ולא מצינו בשום מקום שנקרא חג אלא אומרים יום שמיני עצרת הזה עכ"ל וי"א שצריך לומר את יום שמיני עצרת החג הזה ורמ"ל וט"ו וכן מנהג העולם וכך נדפס בסידורים והטעם דהחג קאי אסוכות שהוא עצרת מחג הסוכות אבל הרבה מגדולי ישראל הסכימו והטור והש"ע לומר את יום השמיני חג העצרת הזה ויש ראיות רבות דמקרי חג ובתורה הוא טפל לחג הסוכות אבל הוא רגל בפ"ע ואקרי חג וכן הוא בסדר רב עמרם גאון וז"ל ראה לזה ממש' סופרים פ"ט אומר שם על שביעי של פסח שאומר ביום שביעי העצרת הזה ואין מזכיר בו חג לפי שאינו חג בפ"ע עכ"ל וממילא דשמ"ע והוא רגל בפ"ע אקרי חג וזהו דאין לא נהנין שביעי של פסח נהמ"ס מ"מ ראה גדולה היא ועוד ק"ו הדברים דשביעי של פסח ולא אקרי חג ואינו רגל בפ"ע אנו אומרים חג המזלות הזה ק"ו נשמע שהוא רגל בפ"ע שג"ל עליו חג ודו"ק ואם אחר חג הסוכות נלע"ד דא"ל לחזור ולהתפלל ע' סוטה ל"ט וכט"ז יו"ד סי' ר"ן :

ב' בח"ל אוכלים בשמ"ע בסוכה ברילה וביום מפני שהוא ספק שביעי ואין מברכין על ישיבתה ומקדשין ואומרים זמן שהוא רגל בפ"ע והנה כך איפסיקא הלכתא בגמ' ומ"ז ו' דבשמיני מיתב יתבינן גרובי לא מברכין ומ"מ ראינו בזה בפוסקים מנהגים שונים המרכי בשם הראב"ה כתב דאסור לישן בשמיני בסוכה משום בר תוסף דבשלמא באכילה יש היכר מה שאינו מברך אבל בשינה ליכא היכר ומג"א א"ע"ג דכל תוסף גסיר ליכא כמ"ש בס' תרס"ז דכל תוסף ש"א בוסנו בעי כוונה מ"מ מיחוי ככל תוסף ע"ד שהרי באמת יושב לשם מצוה מפני הספק ומ"מ ויכר צריך כיון דאק בקיזין בקביעת החדש ויתבאר זה בסעיף ה' בס"ד :

דמי שישן בסוכה כל ימי החג לא יישן בשמ"ע ומי
 שאינו ישן בסוכה דהשתא לא הוי זה היכר בהכרח
 לעשות איזה היכר אחר והיינו או שלא לאכול
 בדילה או לאכול מקצת סעודה ביום חוץ לסוכה אך
 שני הדרכים האלה פגומים הם לכך ההיכר הטוב
 הוא לצאת מיד לאחר הסעודה של שחרית מן
 הסוכה להראות שאין אנו עושים זה לשם מצוה ובזה
 כל דברי המנהגים קיימים וכללע"ד :

ן ואין לאכול בשמ"ע סעודת הערב עד הדילה דאם
 יאכלנה קודם הדילה ולאחר תפלת ערבית ואינו
 יכול לברך לומר רחוקה ממנו שברך וכו' וכו' וכו'